

Propad finančnih trgov

Na hladno jutro, bilo je kakšen teden pred božičem 2011, je mama v vrtec pripeljala svojo hčerko, štiriletno Eleni, s katero sta skupaj živeli v enosobnem stanovanju v enem od predmestij Aten. Šlo je za njuno vsakodnevno rutino, ki sta jo ponavljali že sedmi mesec. Eleni v vrtec, mama pa na avtobus in v Atene iskati službo. No, vsaj delo. Vsako priložnost bi sprejela z odprtimi rokama. Nekaj, kar koli, samo da se bosta s hčerko prebili skozi teden. Poravnala ni namreč že zadnjih dveh najemnin, a kako tudi bi, ko pa ne uspe napraskati skupaj dovolj niti za topel obrok.

A to jutro ni bilo takšno, kot jutra poprej. Eleni je začutila, da je njena mamica vznemirjena. Stekla ji je v objem in jo potolažila: »Mami, najboljša si!« Mama jo je močno stisnila k sebi, jo poljubila na čelo in ji z narejeno strogim izrazom na obrazu zabičala, da naj bo pridna in ne nagaja drugim otrokom. Pospremila je hčerko do vrat, počakala, da je vstopila in z odločnim korakom odšla. Deklica ni vedela, da je svojo mamico tokrat videla zadnjič.

Ko je Eleni popoldan ostala sama z vzgojiteljicami tudi debelo uro po tem, ko je še zadnji starš odpeljal svojega otroka, se je ena od vzgojiteljic zdrznila. Začela je živčno brskati po dekličinih žepih. Iz žepa bunde je izvlekla papir in prebledela: »Danes ne bom prišla po Eleni, ker je ne morem več nahraniti. Žal mi je. Prosim, poskrbite zanjo. Njena mama.«

Kot so januarja 2012 poročali [vsi večji svetovni mediji](#), je Eleni zgolj ena od več sto grških otrok, ki so jih obupani starši zaradi brezizhodnega finančnega položaja zapustili v zadnjih mesecih. V tradicionalni družbi, kot je grška, v kateri so družinske vezi še posebej močne in družina nekaj svetega, so bili takšni pojavi še nedolgo nazaj nepredstavljeni.

Vse to se dogaja v državi, ki je še do pred kratkim veljala za ekonomsko razvito in stabilno. **Ne gre za državo tretjega sveta ali državo, ki bi bila v vojni. Ne. Gre za Grčijo, ki velja za zibelko zahodne civilizacije.** Za državo, ki

je članica Evropske unije od leta 1981, evroskupine od leta 2001 in ena od ustanovnih članic Združenih narodov.

Grki se že peto leto zapored [spopadajo z ekonomsko in finančno krizo](#). Kljub oziroma predvsem zaradi vseh varčevalnih ukrepov se jim [tudi v letu 2013 obeta krčenje gospodarstva in večanje števila brezposelnih](#). Maja 2010 so od članic evrske skupine in Mednarodnega denarnega sklada IMF prejeli [največjo finančno pomoč v svetovni zgodovini](#): 110 milijard evrov. Skupaj z denarno pomočjo so morali sprejeti nemogoče varčevalne ukrepe, ki bi naj finančne trge prepričali o njihovi zavezi k varčevanju in povračilu dolga.

Grkom tako režejo plače, jim jemljejo dodatke, v zadnjih 18 mesecih pa so jih obremenili z nič manj kot 15 novimi davki. Med temi je tudi [davek na nepremičnine](#), ki je obračunan na položnici za plačilo elektrike in bo povprečno grško gospodinjstvo na letni ravni obral za več kot 1.050 EUR. Tisti, ki ga ne bodo mogli poravnati, bodo ostali brez elektrike.

Kupna moč povprečnega Grka je v zadnjih 18 mesecih padla za 25 %, za enak odstotek se je povišalo tudi število brezdomcev. Reuters je junija 2012 poročal, da se je [brezposelnost v prvem četrtletju 2012 povzpela na 22,6 %](#), OECD pa je zabeležil, da je med mladimi v Grčiji brezposelna že vsaka druga oseba oz. 51,2 %. Gre za kar 137 % porast v brezposelnosti mladih od leta 2007.

In Grčija sploh ni osamljen primer! [Situacija se iz dneva v dan zaostruje](#) tudi na Irskem, v Španiji, na Portugalskem in Cipru, v Italiji ter v drugih delih sveta. Celo tradicionalno močne ekonomije, kot sta npr. ZDA in Francija, se soočajo s hudimi težavami v obliki naraščajočega števila brezposelnih in ljudi brez strehe nad glavo, pešanja gospodarstva, upada proizvodnje in vedno večjega dolga. Gospodarska rast hitrorastočih ekonomij držav iz t.i. skupine BRICS, kamor spadajo Brazilija, Rusija, Indija, Kitajska in Južna Afrika, ki so v preteklih letih veljale za nepremagljive, [upada že več četrtletij zapored](#). Japonska zadnji dve desetletji zaradi svoje ekonomske stagnacije imenuje kar »izgubljeni desetletji«, kot kažejo ekonomski kazalci, pa bo [tudi njej kmalu izstavljen račun](#) za neukrepanje.

In pri nas?

Lahko smo zaskrbljeni. V letu 2011 je Slovenija beležila proračunski deficit v višini -6,4 % ter se odrezala bolje le od Irske (-13,1 %), Grčije (-9,1 %), Španije (-8,5 %) in Velike Britanije (-8,3 %). Zgolj trem državam je uspelo leto zaključiti s pozitivno bilanco. ([več](#))

Nekoliko bolje smo se odrezali pri bruto zunanjem dolgu, kjer smo bili leta 2011 s 46,6 % v sredini lestvice držav Evropske unije.

Položaj prav gotovo ni rožnat. Slovenija ima precej težav, predvsem v bančnem sektorju in pri nižanju konkurenčnosti gospodarstva. Bruto domači proizvod upada že četrto leto zapored, prav tako dolgo pa strmo narašča tudi javni dolg.

(več) To povečuje naše potrebe po zadolževanju, ki pa je – tudi ali predvsem – zaradi izredno slabega krmarjenja slovenske politike za nas vedno dražje. Država tako vedno težje vrača kredite in zanje porabi vedno večji del svojega proračuna.

Namesto socialnih programov, zdravstva in spodbud za gospodarstvo plačujemo drage obresti finančnim trgov.

Kot v večini drugih evropskih držav je politika že začela z rezi, ki jih bomo seveda najbolj občutili prav državljani: nižanje plač in pokojnin, neizplačilo regresa in ostalih dodatkov, zmanjševanje sredstev za socialo, šolstvo in kulturo.

In učinki tovrstne politike?

Dosegajo ti ukrepi svoj cilj? Se naš zunanji dolg zmanjšuje, naša zadolženost nižja, obresti za servisiranje dolga padajo, proračunska luknja manjša? Se gospodarstvo pobira, zaposlenost večja, delovna mesta odpirajo?

Nič od tega. **V svetu, ki ga definira ekonomski model, ki smo mu priča danes, je bližajoči se zlom neizogiben.** V svetu bančnih mahinacij, ki jih navadni državljani bolje poznamo pod izrazoma goljufije in prevare, bi bilo to tudi utopično pričakovati. Svet, v katerem si je ozka skupina posvečenih, t.i. finančnih elit, skozi desetletja pritajeno prisvojila absolutno oblast nad našimi življenji in prek mogočnih finančnih vzvodov, manipulacij finančnih trgov, nespoštovanja zakonodaje, prilagajanja zakonov lastnim potrebam in posiljevanjem ekonomskega modela vsakodnevno terorizira povprečnega prebivalca tega planeta, je preprosto moralo priti do te točke. Do točke, od koder ni več povratka.

Grčija je zgolj prva v vrsti implozij, ki bodo v kratkem pretresle svet.

In danes smo na tej točki. Smo tik pred ekonomskim zlomom. Zlomom, ki se mu ne moremo izogniti. Ne gre za lene Grke ali Italijane, neproduktivne Špance, razvajene Francoze ali ošabne Britance – **v tako strupenem okolju nima podjetniška pobuda niti najmanjše možnosti za uspeh.**

Dejstvo je, da varčevalni ukrepi, ki temeljijo na zatiranju in obiranju državljanov, ne morejo delovati in ne bodo delovali. Tiskanje vedno novega denarja za krpanje ogromnih lukenj v bilancah finančnih institucij in posojila obubožanim narodom ne bodo dala zelenih rezultatov.

Vračanje dolgov z novimi dolgovi, pri čemer je vsaka naslednja zadolžitev pospremljena z višjimi obrestmi in tako dražja od prejšnje, je ekonomski absurd.

Dolgovi ne bodo nikoli povrnjeni. Naš finančni sistem je napihnjen kot še nikoli v zgodovini in za reševanje je prepozno.

Teorija zarote? Nikakor.

Zgolj logična posledica dejanj, ki so nas skozi stopnjevanje v zadnjih desetletjih pripeljala v to brezupno situacijo. Gre za preprosto ekonomsko logiko. Matematično in fizikalno logiko. Za aksiom, samoumevno resnico, ki nima nič skupnega z zarotami. Korupcija finančnega sektorja je vseobsežna in je pregloboko zarezala v prav vse pore naše družbe. Širi se kot rakaste celice, ki napadejo gostitelja in ga na koncu tudi pokončajo. Državljanji tega sveta smo zgolj žrtve brezvestnega pohlepa svetovnih finančnih oligarhov, ki nas silijo v vsakodnevni boj za preživetje.

Naš finančni sistem je tik pred implozijo, ki bo za seboj potegnila ljudi, podjetja in cele narode z državami vred. Ne računajmo na to, da nas bo zaščitila država. Kvečjemu obratno: pričakujemo lahko, da bo država na hrbtih državljanov poskusila zaščititi samo sebe.

To se pravzaprav že dogaja. Nas mar ne prepričujejo, da smo leta in leta živeli prek svojih zmožnosti, pa čeprav nihče izmed nas ni imel prav nobene besede ali vpliva na to, kaj naši voditelji počno z našim davkoplačevalskim denarjem? Mar nismo državljanji upravljali zgolj svojih družinskih proračunov in skrbeli za vračanje lastnih kreditov, si privoščili avto ali počitnice samo, ko smo imeli dovolj denarja ali pa ko nam je na pomoč priskočila banka, za kar smo jo morali seveda izdatno poplačati? Si ne plačujemo sami obveznih in prostovoljnih prispevkov za svojo starost, zdravstveno oskrbo in ostalo?

Razmislimo: kako bi lahko kdo od nas sploh živel prek svojih zmožnosti?

In koliko časa bi minilo, predno bi nas, če bi to vseeno poskusili, pospremili za zapaha? Živeti prek svojih zmožnosti za navadnega državljanja namreč pomeni ropati in goljufati, prikrivati in utajevati. Ste počeli kaj takšnega? Niste? Pa kljub temu verjamete našim voditeljem, da ste prav vi tisti, ki morate zategniti pas, se odreči pridobljenim pravicam in podstaviti hrbet za reševanje zavoženega stanja, na katerega niste imeli prav nobenega vpliva?

Pomislimo na drugo stran enačbe. Če sami nimamo prav nobenega vpliva na celotno situacijo, kdo takšen vpliv ima? Kdo je tisti, ki odloča? Kdo tisti, ki postavlja pravila? Kdo je tisti, ki naj bi skrbel, da v družbi vlada pravičnost, da se pravila spoštujejo in da so tisti, ki se pravil ne držijo, za to kaznovani? In najpomembneje: kdo je tisti, ki ima od trenutnega stanja edini koristi? Kateri del naše družbe kuje velike dobičke na plečih obubožanih državljanov?

Če si niste odgovorili že sami, dovolite meni. Za situacijo se lahko v največji meri zahvalimo globalnemu finančnemu sektorju in korporativnemu okolju, ki z zdravim podjetniškim tekmovanjem, ki naj bi prevladovalo v kapitalizmu, nima prav nič skupnega. V spregi s politiko, ki se je v zadnjem desetletju spremenila v nič drugega kot tiskovne predstavnike svetovnih finančnikov in megakorporacij, imajo v rokah prav vse vzvode moči. In zdaj ti izbranci, ki imajo v rokah vse niti odločanja, prepričujejo nas, navadne državljane, da smo živeli prek svojih zmožnosti in da se moramo zato odpovedovati skozi leta in desetletja težko pridobljenim pravicam?

Da je žalitev za zdravo pamet popolna, se denar od našega varčevanja steka v prav te finančne institucije, ki so se zaradi svojih zavoženih odločitev znašle na robu propada, zdaj pa zahtevajo od nas, da si bomo zanje trgali od ust – ker smo pač živeli prek svojih zmožnosti.

Menite, da so bila posojila Grčiji, za katera smo jamčili tudi državljani Slovenije, dejansko porabljena za Grke, reševanje njihovega gospodarstva in pomoč pri izplavanju iz rdečih števil? Ne bo držalo. [Forbes poroča](#), da četrtna paketa pomoči oziroma desetine milijard evrov ne bodo nikoli prispele do Grčije, ampak bodo preusmerjene neposredno na račune mednarodnih finančnih institucij. Finančni konglomerati, kot so francoski BNP Paribas ali nemška Commerzbank in Deutsche Bank, so leta in leta služili ogromne vsote od obresti za posojila, ki so jih nudili Grčiji. Sprejeli so poslovno odločitev, ki jim je dolgo časa prinašala neverjetne dobičke. Tudi, ko je bilo že jasno, da imajo Grki vedno večje težave z vračanjem teh dolgov, svoje poslovne prakse niso spremenili. Dobički, ki jih merimo v milijardah evrov, so bili pač preveč mamljivi. Seveda je nato počilo. To je bila logična posledica. Banke so se soočile z velikanskimi odpisi terjatev. Njihova izpostavljenost je bila tolikšna, da je nekaterim grozil celo propad. A bankirji niso bili pretirano zaskrbljeni. Vedeli so, da jim v današnjem neoliberalnem ekonomskem okolju ne bo hudega. Zanje bo poskrbela država z davkoplačevalskim denarjem. In res njihove zavožene posle danes rešuje praktično vsa Evropa. Ko so obresti od posojil curljale, so si delili ogromne bonuse, ko pa so – ne pozabimo, pri polni zavesti! – zabredli v težave, so nas prisilili, da ustvarjene minuse pokrivamo prav vsi. Kot je leta 1834 ob poskusu zapiranja Druge banke Združenih držav Amerike v svojem nagovoru bankirjem [dejal Andrew Jackson, sedmi predsednik Združenih držav](#): *»Ko vam je šlo dobro, ste si dobičke razdelili med seboj, ko pa ste zabredli v težave, ste minuse zaračunali nam. Nič drugega niste kot krdelo sleparjev in tatov.«*

Politiki in bankirji z roko v roki (z leve proti desni): Mario Monti, italijanski premier, sicer pa bivši svetovalec finančne institucije Goldman Sachs, ki je vpletena v celo vrsto nečednih poslov; Mario Draghi, predsednik Evropske centralne banke (ECB), bivši podpredsednik in izvršni direktor evropske veje banke Goldman Sachs; Angela Merkel, kanclerka Nemčije, največje evropske ekonomske sile.

Ne gre torej za nič drugega kot privatizacijo dobičkov in nacionalizacijo izgub.

Pri tem so nas uspešno prepričali, da sploh ne rešujemo njih, torej finančnikov, temveč malopridne Grke!

Logika, da smo navadni državljani dolžni reševati tiste, ki so nas pripeljali v ta položaj, je tako absurdna, da jo mnogi med nami sprejemajo brez razmišljanja. Mimogrede: ste opazili, kako so politikov polna usta zgolj še tega, da moramo zadovoljiti finančne trge, sicer nam bodo obrnili hrbet in nas pahnili nazaj v srednji vek? Kako finančni trgi odločajo, komu se bo posodilo denar, komu odreklo, koga reševalo in koga prepustilo usodi? Bi pretiravali, če bi situaciji, v kateri smo se znašli, rekli **finančni terorizem**? [Mark Faulk, avtor knjižne uspešnice *The Naked Truth*](#) in pisec več kot 150 prispevkov o finančnih goljufijah, pravi, da ne.

Finančni trgi odločajo o naših usodah, njihovi tiskovni predstavniki, ki jih poznamo kot politično vodstvo (nekdanj suverenih) držav, pa se jim za

drobtinice, ki so jih deležni, globoko klanjajo, jim na škodo večine državljanov v vsem ugodijo in s tem njihovemu početju dajejo legitimnost.

Kako smo se znašli v tej godlji?

Kdo nam je vse skupaj zakuhal?

Obstaja luč na koncu tunela?

Kakšne so rešitve?

In najpomembneje: kaj lahko stori vsak posameznik, da se zavaruje pred skorajšnjim zlomom finančnih trgov in kaosom, ki bo sledil?

Vse to in več v prihodnje na brezkosti.si.

QE